

Repere medicale de-a lungul istoriei – 2019 (IV)

Farm. Pr. Maria-Gabriela Suliman^{1,2}, Ist. Antoaneta Lucasciuc^{1,2}

¹ Societatea Română de Istoria Farmaciei (SRIF)

² Societatea Română de Istoria Medicinii (SRIM)

O INSULTĂ ÎN CARE SE GĂSEȘTE ȘI UN SÂMBURE DE ADEVĂR...

1519, Universitatea din Basel (500 ani) – Un profesor erudit, tânăr și trăsnet, „de talie mijlocie, cu un început de chelie, grăsuliu” (așa cum apare în cel mai cunoscut portret semnat de Jean van Scorel-1517, aflat la muzeul Luvru din Paris), pe numele său prelungit **Paracelsus Phillipus Theophrastus Bombastus Aureolus von Hohenheim** (1493-1541) „a îndrăznit să spună” de la înălțimea catedrei universitare următoarele despre părinții medicinei antice: „Hipocrate, Galen și Avicenna știu mai puțină medicină decât cataramele de la pantofii mei!”.

Și, totuși, iată o suită de sfaturi aforistice pentru cei care practică medicina: „...dacă vrei să fii un doctor bun, folositor societății, vinde-ți pământul, vinde-ți casa, hainele, bijuteriile, arde cărțile mucegăite ale lui Galen și Avicenna (aici fără Hipocrate n.n.), ia-ți în schimb niște cizme solide, atârână-ți la gât o traistă țărănească, cutreieră munții și câmpiile și studiază natura... Apoi cumpără-ți cărbuni, construiește-ți un cuptor, incinerează sau majorează, fierbe, distilează, separă esențele de materia brută. Numai așa vei ajunge să cunoști materia subtilă pe care să o folosești în opera de

vindecare a bolilor”. El a urmat aceste sfaturi fiind cu-adevărat „chimistul Renașterii” – al chimiei farmaceutice și analitice puse la baza terapiei cu medicamente de sinteză [1].

UN MAVROCORDAT SUSȚINE TEORIA MEDICULUI ENGLEZ W. HARVEY (1578-1657)

1664, Bologna (355 ani) – **Mavrocordat (Exaporitul) Alexandru** (1641-1709), medic grec cu studii în Italia, publică lucrarea „Pneumaticum instrumentum circulandi sanguinis sive de motu et usu pulmonicum” (Mecanismul pneumatic al circulației sângelui sau despre mișcarea și funcția plămânului).

Lucrarea medicului Alex. Mavrocordat, demnitar de seamă al Imperiului Otoman, este importantă prin faptul că poate fi privită ca una dintre primele care susțin logica teoriei lui Harvey, față de numărul celor care începuseră o campanie defăimătoare și îndelungată mai multe decenii.

PRIMUL SPITAL DIN ȚARA ROMÂNEASCĂ PENTRU LAICI

1704, dec. 14, București (315 ani) – **Spitalul Colțea**, ctitoria Spătarului Mihail Cantacuzino, a fost mai întâi

FIGURA 1. Paracelsus (1493-1541), portret de Quentin Matsys

FIGURA 2. Mavrocordat (Exaporitul) Alexandru (1641-1709)

FIGURA 3. Spitalul Colțea

FIGURA 4. Casa din Sibiu în care a locuit Ioan Piuaru-Molnar, foto Țetcu Mircea Rareș

cu profil dermato-chirurgical funcționând ca un fel de azil-bolniță, „*dar curând a căpătat caracterul unui spital*”, în care pacienții rămâneau cât timp era necesar ca să se vindece. Acest spital a avut ca model un spital venețian „*Hospedale di Santo Lazaro et menticanti della Città di Venezia*”, atât ca arhitectură „*cât și ca funcționalitate*” [2].

„MÂNTUIREA” DE LA BĂILE LUI HERCULE

1739, Belgrad (280 ani) – O pace care vine în urma războaielor austro-ruso-otomane pustiitoare și pentru țările române, Banatul întreg intrase deja sub stăpânirea Imperiului habsburgic (1717). Pentru Băile Herculane această nouă administrație a fost salutară.

1764 (255 ani) – Se construiesc cele trei băi: Hercule, Alba și Neagra.

1789 (230 ani) – În această vară cronicarul bănățean Nicolae Stoica, aflat la tratament la Herculane, își amintește cum s-a vindecat de friguri: „*Eșind o dată, și a treia oară, tot mă culcai, bine asodat, aici lângă scaldătoare pre pământ adormii, de friguri mă mântui*”.

PRIMUL MEDIC ROMÂN TITRAT ȘI ATESTAT

1749, Sadu – 270 ani de la nașterea medicului **Ioan Molnar Piuaru von Müllersheim** (+1815), publicist și animator cultural, reprezentant de seamă al Școlii ardelenice și unul dintre redactorii apelului „*Supplex Libellus Valachorum*” (1791).

1774, Viena (245 ani) – Ioan Molnar Piuaru este atestat cu diplomă de magistru în oculistică și va fi numit în funcția de oculist al Transilvaniei (1777) [3].

CONSUMUL DE ARSENIC ȘI DISPOZIȚII DE CONTROL ÎN ȚARA BÂRSEI

1769, nov. 9, Brașov (250 ani) – Guberniul Transilvaniei dispune la această dată „*Ca Magistratul Brașovului să-l informeze despre producția și consumul arsenicului în Țara Bârsei*”. Peste o lună se comunică: „*în Țara Bârsei nu se produce arsenic, acesta fiind importat mai mult din Germania (Saxonia) și se vindea în farmacii o cantitate anuală de 4 livre*” (1 livră = 453,59237 grame). Și după anul **1799** au fost continuate recomandările, prevențiile și interdicțiile la vânzarea arsenicului și a altor medicamente vătămoare, de către negustorii ambulanți de mirodenii și droguri.

1819 (200 ani) – Abaterile au continuat și Cancelaria aulică din Viena reamintește farmaciștilor să prepare medicamente „*curate*” [4].

PROMOTORUL HOMEOPATIEI MODERNE LA SIBIU ...

1779, Hermannstadt (240 ani) – Părintele homeopatiei moderne, medicul german **Christian Friedrich Samuel Hahnemann** (1755-1843), pleacă de la Sibiu după numai doi ani (1777-1779), cât timp a fost în slujba baronului Samuel von Brukenthal (1721-1803), guvernator al Transilvaniei (1777-1787), ca medic și bibliotecar.

UN TRATAT DE CHIMIE ȘI AUTORUL LUI MARTIR (1789) AL REVOLUȚIEI FRANCEZE

1789, Paris (230 ani) – A apărut „*Traité élémentaire de chimie*” (Tratat elementar de chimie) sub semnătura lui **Antoine-Laurent**

Lavoisier (1743-1794).

1794, Paris (225 ani) – Ghilotina Revoluției Franceze făcea încă o victimă, „*un erou legitim*“, un martir, pe marele chimist A.L. Lavoisier, cercetător al compoziției apei (H₂O), oxigenului, prafului de pușcă și a altor elemente care se regăsesc în tratatul sus menționat.

„CASA DOFTORILOR ORAȘULUI IAȘI“

1814, nov. 10, Iași (205 ani) – Domnitorul Scarlat Alexandru Callimachi a dat curs „*anaforei boierilor cu privire la mijloacele prin care să fie acoperite deficitul Casei Doftorilor*“ (**1814, oct. 23**) – întărind „*cu dreptă legiuire*“ mai multe avantaje materiale acestei instituții obștești pentru că „*această Casă fiind cea mai vrednică de a i se face asemenea afierosire*“ („*donatie*“ n.n.) [5]. (Va urma 18.01.1815)

UN MEDIC CU MAI MULTE NUME ȘI RENUME...

1814, nov., București (205 ani) – A decedat **dr. Dimitrie Ioan Marcu**, „*când la Spitalul Colțea, în locul său este numit dr. Constantin Darvari*“. Un an mai târziu, în mai 1815, domnitorul Țării Românești, Vodă Caragea poruncește în anafora dată, ca suma de „*12 mii de taleri, bani împrumutați Epitropiei Casei Văcăreștilor*“, de „*dohtorul Dimitrie Jan Marcu ce a murit*“ să fie achitați moștenitorilor de drept și chiar cu dobândă îndoită. Asta, da, dreptate domnească!

Istoriograful de bun renume, Gh. P. Samarian, declara că „*s-a lămurit identitatea de nume și persoană a Șătraruului Ioan Dohtorul din 1790, cu cel zis după 1800: Dimitrie Ioan Marcu, Jan Marcu, Ioan Marcu ...*“ sau cu cel din 22 martie 1793, pentru care domnitorul Alexandru

Moruzi poruncește „*orânduirea Șătraruului Ioan Marcu ca al doilea doctor al orașului, al Epitropiei obștirilor*“ [6].

TERAPII „SPRE AJUTORUL ȘI FOLOSUL NEAMULUI ROMÂNESC“

1824, București (195 ani) – A apărut lucrarea „*Mijloace și leacuri de ocrotirea ciumii, alcătuite și întocmite spre ajutorul și folosul neamului românesc*“ (16°, 30 p.) sub semnătura „*doftorului poliției Bucureștilor*“ Piscupescul St. V. (Manega). Rețeta pentru ciumă „*pe care o descrie bine*“:

Rp./ foi de flori de trandafir, frunză de izmă de grădină, de jaleș, de rozmarin nemțesc, cuișoare pisate, din toate câte 5 dramuri, grăunți de enuperi pisate, cu o oca de oțet tare și ales de vin – să stea 4-5 zile. Să se ude nările nasului, răspunsul urechilor, genele ochilor, mâinile și obrazul, barba și mustățile și părul capului neacoperit“.

Această lucrare va cunoaște și a doua ediție în 1842.

1829, București (190 ani) – Sub semnătura aceluiași autor apare „*Oglinda sănătății și a frumuseții omenești*“ (8°, 330 p.). În această „*oglină*“ găsim leacuri ca: „*pentru perdeaua (pleoape) recomandă ou răscopt*“; „*multe feluri de bucate se împotrivesc la mistuiaală*“; „*vin să nu se dea copiilor*“; „*rachiu să bea numai oamenii bolnavi*“. Dar ne întrebăm precum dr. Crăniceanu, de ce „*combate vaccinarea*“?! Bineînțeles, veneriană (antivariolică) în lucrarea „*Practica doctorului de casă. Cunoștința apărării și a tămăduirii boalelor bărbătești, femeiești și copilărești. Cu o prescurtare de chirurgie, de materia medica și de veterinărie. Pentru doctor și norod*“ care a

FIGURA 5. Christian Friedrich Samuel Hahnemann (1755-1843)

FIGURA 6. Antoine-Laurent Lavoisier (1743-1794), Amazon.com: VintPrint Poster

FIGURA 7. Domnitorul Scarlat Alexandru Callimachi

FIGURA 8. Dr. Mihail Zotta (1800–1864)

FIGURA 9. Dr. Iuliu Baraș (1815–1863)

apărut în 1846 (8° LII+516 p.), „*cea de pe urmă și voluminoasă carte a autorului*”, mult folosită în epocă și de „*lumea profană știutoare de carte*”, repetă „*multe părți despre hrană și boale*” din lucrarea apărută în **1829** [7].

UN PROTOMEDIC BALNEOLOG

1834, Iași (185 ani) – **Dr. Mihail ZOTTA** (1800–1864), protomedic al Moldovei (1832) și primul președinte al celor două societăți: „*Societatea de medici și naturaliști*” din Iași (1832) și a celei de la Cernăuți, „*Societatea pentru literatura și cultura română din Bucovina*” (1862), a tipărit în „*Buchner's Schemische Annalen*” un studiu privind analiza apelor minerale de la Slănic, Șarul Dornei, Borca, Hangu și Strunga, în colaborare cu spîterul I. Abrahamfi. Tot el a descoperit izvorul Poiana Negrii în colaborare cu un colectiv de farmaciști și naturaliști ieșeni [8].

OPERA UNUI MEDIC TRANSILVĂNEAN ÎN ȚARA ROMÂNEASCĂ

1834 (185 ani) – Planeta noastră „*albastră*” era înspăimântată de presupusa apropiere a unei comete. Dintre cei care au intervenit „*din timp*”, într-un mod foarte riguros, a fost **S. Sibineanu**, doctorul Carantinei-poliției din portul dunărean Giurgiu, care a tradus și publicat „*Despre vestita cometă a anului 1834 și despre sistema soarelui*” (Beschreibung des Kometen, **1834**).

Dar cine este „*astronomul amator*” care a semnat traducerea acestei lucrări, „*cu scopul de a liniști lumea ca să nu se teamă de comete*”?

Poate că un răspuns parțial l-am primit deja în anul **1864, Sibiu** (155

ani) când un alt cvasicunoscut Branceanu, publică biografia-pamflet: „*O aruncătură de ochi asupra caracterului și biografiei dr. în chirurgie Sin Seben Micășeanu*”. De aici aflăm că doctorul **Sibineanu**, originar din Micașa, a venit din Transilvania în Țara Românească [9].

LA COLEGIUL SF. SAVA DIN BUCUREȘTI...

1854, nov. (165 ani) – **Dr. Iuliu Baraș** (1815–1863) a deschis un curs de igienă pe care l-a ținut „*în fiecare duminică timp de nouă săptămâni*”. În anul 1857 acesta va cunoaște lumina tiparului la București: „*Curs de igienă populară*” [10].

GAZETE MEDICALE ÎN PRINCIPATELE ROMÂNE

1859, nov. 15, București (160 ani) – A apărut prima gazetă medicală de specialitate „*Medicul român*”, conducătorul ziarului fiind dr. Emanoil Mihai Severin (1829–1893), cu unele întreruperi, la 1 martie 1861 își încetează apariția.

La 1 ian. 1862 apare la București „*Monitorul medical*” „*oficiosul administrației sanitare a țării până în anul 1867*” [10].

PRIMA LEGE A ÎNVĂȚĂMÂNTULUI...

1864, București (155 ani) – A fost promulgată prima lege de organizare a școlilor de toate gradele și categoriile, unde gimnastica era inclusă ca studiu obligatoriu de învățământ.

...și promovarea gimnasticii terapeutice

1879, București (140 ani) – Prof. dr. C.I. Istrati (1850–1918) salută inițiativa unei fundații private (al cărui membru fondator era), „*care*

a pus bazele unui Institut de gimnastică medicală și ortopedie". În acest Institut el recomanda să se practice și „hidroterapia, aeroterapia, inhalatiuni și electroterapia” dar și gimnastica medicală, atât de benefică în „bolile care provin cu deosebire din lipsa de mișcare”.

UN MEDIC GREC CU ÎNALTE FUNCȚII ÎN PRINCIPATUL MUNTEAN

†1869, dec., București (150 ani) – A decedat **dr. A. Arsaky** (n. 1789, Epir). A susținut la Facultatea de Medicină din Halle teza de doctorat: „*De piscium cerebro et medulla spinali*” Halae 4° cum 3 table (1813); medic primar la Spitalul Colțea (1832-1833) și la Spitalul Pantelimon (1839-1840); tot în această perioadă a fost președintele Consiliului de Miniștri [11].

LUCRĂRI CUPRINZĂTOARE DE TERAPII NATURALE

1874, Iași (145 ani) – **Dr. Anastasie Fătu** (creatorul Grădinii Botanice din Iași, 1856), a publicat „*Descrierea și întrebuințarea apei simple și a apelor minerale din Moldova și Muntenia*”, ediția II-a (8°, 637 p.). Ediția I, Iași, 1851 „*descrisă*” numai apele din Moldova.

1874, București (145 ani) – **Dr. Anastasie Fătu** a publicat „*Încercările pentru dezvoltarea științelor naturale în România*” (8° mare, 175 p.), termenii din botanică sunt și cei științifici (latinești) și cei populari [12].

PRIMELE TIPURI DE ANESTEZII

1884 (135 ani) – Germanul **Carl Koller** (1855-1944) a introdus în

operațiile „pe pleoape și chiar în cele de cataractă”, instalații intraconjunctivale „cu soluția de cocaină”.

1899 (120 ani) – Tot în Germania **August Karl Bier** (1861-1949) a făcut prima rahianestezie dar tot în 1899, compatriotul său, **Heinrich Quinke** (1842-1922), a reușit înainte cu puțin timp „să facă prima puncție rahidiană”

În anul 1908 chirurgul român **prof. dr. Toma Ionescu** (1860-1926) „a fost primul din lume, care a inventat anestezia rahidiană înaltă” [13].

AL TREILEA VACCIN ANTIRABIC DIN LUME

1889, București (130 ani) – **Prof. dr. Victor Babeș** (1854-1926) a preparat în acest an vaccinul antirabic „și a enunțat principiul imunizării pasive inventând o metodă originală de imunizare antirabică (asociind vaccinul și serul antirabic)” cu rezultate eficiente recunoscute ca și „*Metoda română de tratament antirabic*” [14].

CARTEA MEDICALĂ A SECOLULUI XX

1909, București (110 ani) – **Dr. C.I. Parhon** (1874-1969) publică în colaborare cu dr. M. Goldstein lucrarea „*Secrețiile Interne*”, după care își prezintă Memoriul „*Cercetări asupra glandelor cu secreție internă în raportul lor cu patologia mentală*”, „pentru postul de medic primar la Ospiciul Mărcuța, înlocuindu-l pe prof. Alexandru Suțu” [15].

1919 (100 ani) – Medicul neuropsihiatru englez **Frederich Walker Mott** (1853-1926) publică „*Nevrozele de război și șocul de explozie*”, una dintre lucrările care arătau cât de multe și grave erau patologiiile generate de „*nenorocita*

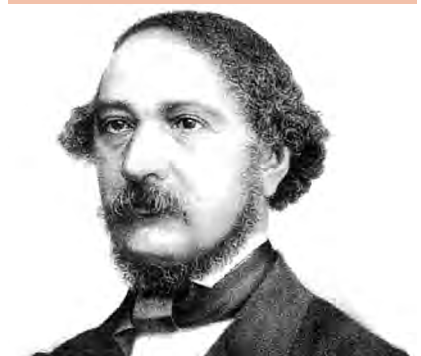

FIGURA 10. Dr. Anastasie Fătu (1816-1886)

conflagrație cu determinări patogene cu patent de epocă” [16].

TERAPII ÎNREGISTRATE DE LITERATURA ȘTIINȚIFICĂ ÎN SEC. XX

1924, Iași (95 ani) – Cu sprijinul Fundației Rockefeller „*Spitalul Socola dispune de primul serviciu de malarioterapie din țară*” pentru „*infecția sifilitică cu incidență și prevalență crescute*” [17].

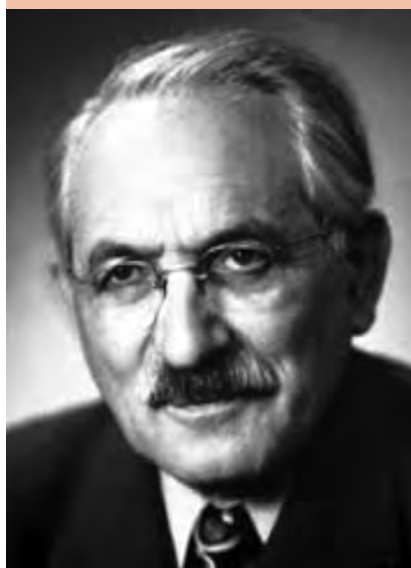

FIGURA 11. Selman A. Waksman (1888-1973)

PRIMA INECȚIE SALVATOARE

1944, nov. 20, America de Nord (75 ani) – Cercetătorul american **Selman A. Waksman (1888-1973)** „*a făcut prima inecție cu streptomycină, unei tinere femei (...) care avea leziuni de TBC la ambii plămâni*”. Rezultatul a fost cel așteptat și care a confirmat activitatea de izolare și triere „*între 1938-1943 a peste 1.000 de tulpini de actinomycețe din pământ (...)*” obținând „*Actinomyces (Streptomyces) griseus din care a extras primele eșantioane de streptomycină*”.

În anul 1952 S. A. Waksman a fost laureat Nobel.

În 1985 s-a aflat că pacientă tratată cu prima inecție cu streptomycină a supraviețuit și era mama a trei copii și bunica a șase nepoți [18].

ZIUA MONDIALĂ PENTRU PREVENIREA NAȘTERILOR PREMATURE

2019, nov. 17 – Se sărbătorește Ziua Mondială a Prematurității (începând cu anul 2011) „*cu scopul de a crește conștientizarea problemelor nașterilor premature și a consecințelor acestora asupra nou-născuților prematuri și a familiilor lor*” [19].

FIGURA 12. Dr. Constantin Angelescu (1869-1948)

SIMPOZION ANIVERSAR LA SRIM

2019, nov. 18, București – A avut loc Simpozionul aniversar „**150 de la nașterea doctorului Constantin Angelescu (1869-1948)**” la care au ținut prelegeri: Prof. dr. Radu Ștefan Vergatti, Prof. dr. Octavian Buda, Ioana Angelescu, Prof. dr. Georgeta Sinițchi, Prof. dr. Vasile Sârbu, moderate de președintele SRIM, Prof. dr. Nicolae Marcu.

COMEMORĂRI

†1919, oct. 18, Cernăuți - 100 de ani de la trecerea în eternitate a **dr. Eudoxiu Procopovici** (n. 1866, sept. 18, Mămăiești, Cernăuți)

După terminarea studiilor liceale la Cernăuți (1883), se înscrie la Facultatea de medicină din Viena, pe care o absolvă în 1890; apoi se încadrează în marina militară, ca medic pe vasul „*Fusana*”, care a făcut ocolul pământului „*cu o misiune specială, de a executa cercetări științifice și acumulare de obiecte pentru colecțiile muzeelor vieneze*” (1.09.1891-24.06.1893). Dr. E. Procopovici a adus o bună parte din colecția personală de plante exotice pe care le-a aclimatizat în satul natal. Ca medic al marinei militare austriece a rămas 7 ani, după care a trecut în rezervă și s-a specializat în oftalmologie la Clinicile de reputație mondială din Viena (intern și extern). A venit la Cernăuți, unde a înființat prima secție de oftalmologie la Spitalul Central (1897).

În 1908 la Cernăuți, tot prin grija sa, s-a înființat *Institutul de orbi și surdomuți*, fiind medicul coordonator al acestuia. Este numit și medic Director al Spitalului Central, primul în această funcție după Unirea din 1918, Cernăuți. A făcut parte și din Comitetul de conducere al *Societății pentru*

Cultura și Literatura Română în Bucovina, fiind în același timp și medicul „nesalariat” al celor două cămine de băieți români, ambele în grija acestei Societăți naționale înființată în 1862 [20; 21].

†1919, nov. 4, București – 100 de ani de la trecerea în eternitate a **Mariei Cutzarida-Crătunescu**, prima româncă doctor în medicină (n. 1857, feb. 10, Călărași).

După studiile secundare din orașul natal, susține bacalaureatul în Elveția la Zürich, unde se înscrie și la Facultatea de Medicină. În acest timp, Războiul de Independență (1877-1878) se desfășura în Sudul Dunării, iar tânăra medicinistă, „din puținii bani primiți de acasă va trimite 100 de lei în folosul ilustrei noastre armate”.

1879 (140 ani) – Pleacă în Franța, unde urmează cursurile Facultății de Medicină din Montpellier.

1884 (135 ani) – Acest an este important pentru istoria medicinei românești: o dată pentru că prima femeie din România își susține o teză de doctorat cu tema „*Despre hidroree și valoarea ei semiologică în cancerul uterin*” (o lucrare amplă și bine documentată) (5 iunie) și a doua, pentru că „în toamna aceluiași an obține echivalarea diplomei cu mențiunea <Magna cum laude> și dreptul de liberă practică”. Ea însăși hotărâse din timpul studiilor și s-a ținut de cuvânt: „*Totdeauna am fost mândră de a fi româncă, însă de la glorioasele evenimente ale României mi s-a îndoit mândria și-mi place să sper că și eu, la venirea mea în țară, ca medic, voi face onoare iubitei mele patrii*” [22].

†1919, București - 100 de ani de la decesul **prof. dr. Dimitrie Drăghiescu** (n. 1841, com. Bobaița, jud. Mehedinți)

Elev și licențiat al Școlii Naționale de Medicină și Farmacie, director Carol Davila, a fost numit medic de batalion gr. I, i s-a dat dreptul de liberă practică a medicinei; medic de arondisment în județul Putna (1864) și tot în acest an a fost trimis cu o bursă la Paris, pentru a-și continua studiile medicale; peste trei ani își susține teza de doctorat: „*Câteva considerații despre keratită în general și despre keratita flictemulară în special*”.

Întors în București, prin concurs, obține postul de medic secundar la „*Institutul Maternitatea*” aflat sub conducerea dr. Capșa-Propesov; suplinitor și după doi ani profesor definitiv la Școala de Moașe de pe lângă Maternitate.

În Războiul de Independență (1877) a condus un serviciu de îngrijire a răniților; a publicat un manual universitar „*Tratat de arta moșitului*” (1881, București) [23].

†1964, nov. 10, Arad – 55 ani de la moartea **dr. Vespasian Pauliuc-Burla** (n. 17 nov. 1887, Burla, district Rădăuți).

S-a născut la 17 nov. 1887, în comuna Burla de lângă Rădăuți, ca fiu al preotului ortodox George Pauliuc; a urmat liceul în orașul Rădăuți iar Facultatea de Medicină la Viena, pe care a terminat-o în anul 1911. Asemenea celorlalți concetățeni – studenți bucovineni, a făcut parte din Societatea „*România Jună*” și pentru activitatea sa culturală a fost ales președinte al acestei Societăți studențești (1910). Avea talent de prozator pe care l-a valorificat în ședințele literar-artistice ale acestei Societăți: „*schițe și nuvele originale, precum și diferite traduceri din limba latină și germană*”.

Ca și ceilalți confrăți bucovineni, după terminarea studiilor de medicină, V. Pauliuc-Burla s-a

FIGURA 13. Dr. Maria Cutzarida-Crătunescu (1857-1919)

FIGURA 14. Dr. Dimitrie Drăghiescu (1841-1919)

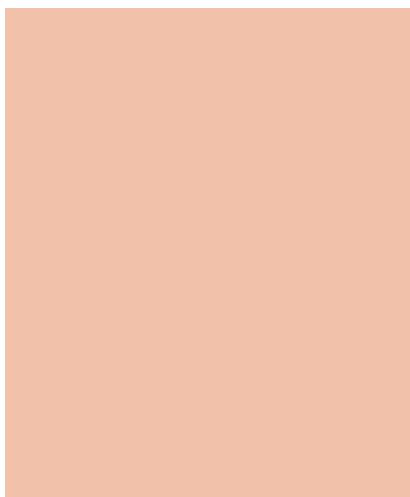

FIGURA 15. Dr. Boris Șarapov
(1897-1969)

FIGURA 16. Dr. Corneliu Ionescu
(1938-1994)

întors în țara natală și a fost medic al minerilor din Iacobeni și Fundul Moldovei (1912-1913), în același timp deținând și funcția de medic legist al Tribunalului Vatra-Dornei. Din practica la minele de mangan din Iacobeni, dr. V. Pauliucu-Burla și-a făcut debutul în literatura medicală publicând în anul 1913, în revista „Spitalul” Nr. 10, articolul „Contribuții la tuberculoza verucoasă într-un caz cronic și recidivant”.

În anul 1913, a simțit nevoia să participe la Războiul balcanic și a venit în Vechiul Regat al României, de unde a trecut în Sudul Dunării, îngrijind bolnavii și răniții. <În vol. „Zile de lazar”, G. Panea ne-a lăsat o impresie de neuitat, păstrată în inimile suferinzilor pe care i-a îngrijit în această campanie>.

Fiind cetățean austriac, la începutul Primului Război Mondial, s-a întors în Bucovina, „unde este mobilizat în Serviciul sanitar, când a avut de luptat cu epidemia de tifos exantematic din Galiția”. Deși tânăr, dr. Pauliucu-Burla, avea cunoștințe epidemiologice și de organizare sanitară, ținând seama și de experiența din anul 1913, a reușit să stăvilească această epidemie. După Primul Război Mondial „populația recunoscătoare i-a ridicat o statuie la Lwov (Lemberg), dar ca urmare a celui de-al II-lea Război Mondial, aceasta a fost distrusă, ca și alte monumente”. Despre activitatea sa de medic practician, după Unirea Bucovinei cu Patria-Mamă, istoriografii îl află la Maternitatea „Prof. Octavian Gheorghian” din Cernăuți, după moartea acestuia, în anul 1929. A avut și o bogată activitate publicistică: o serie de lucrări științifice care au văzut lumina tiparului în periodicele medicale din Austria, Bucovina, Transilvania și

România. De asemenea, a participat la diferite congrese și reuniuni din țară, prezentând comunicări apreciate.

Biograful său dr. T. Nandriș își amintește și de faptul că atunci când era elev, a avut ocazia să vadă zburând deasupra orașului Cernăuți un avion de mici dimensiuni, iar lumea spunea: „Aceasta este avioneta dr. Pauliucu-Burla”. Împortant de menționat este faptul că dr. Pauliucu a fost primul medic din Bucovina și chiar din țară care a avut o avionetă personală cu care zbură în timpul său liber sau în cel în care se ocupa de pacienți. A murit la 10 nov. 1964, în Arad și a fost înmormântat la Sinaia [24; 25; 26].

†1969, nov. 22, Chișinău (50 ani) – A trecut în eternitate **dr. Boris Șarapov** (n. 1897, iunie 3, Homeakovo, regiunea Tula).

Ilustru savant, fondator al Școlii de neurologie din Institutul de Stat de Medicină Chișinău (1945-1953), prorector pentru activitatea didactică și științifică (1949-1951) și președintele Societății neurologilor și psihiatrilor din Moldova [27].

†1994, nov. 18, București (25 ani) – A trecut în veșnicie **dr. Corneliu Ionescu** (n. 1938, sept. 15, Călărași).

Medic stomatolog la U.M. de Aviație Boboc, poet și scriitor, cercetător eminent, iatroistoriograf, membru al Societății Române de Stomatologie (1974-1994), al Societății Internaționale de Istoria Medicinii, 1976, al Uniunii Medicale Balcanice (1982), al Societății Internaționale de Stomatologie (1982); secretar general al Societății Române de Istoria Medicinii și Farmaciei (SRIMF) (1984-1994), membru fondator și secretar general al Societății Medicilor Scriitori și

Publiciști din România (SMSPR) (1990, oct. 6) și secretar științific al Comitetului Român de Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii (CRIFST) al Academiei Române (1990-1994). Un omagiu adus de dr. G. Brătescu: „*Corneliu Ionescu a adus precizări importante referitoare la trecutul medicinei aeronautice românești, la activitatea până în 1948 a SRIMF și la biografiile unor proeminente personalități medicale și farmaceutice*” (1994).

2019, dec. 16, AMR, Str. Ionel Perlea nr. 10, București – În cadrul SMSPR și SRIM a avut loc ședința de comemorare a 25 de ani de la moartea **dr. Corneliu Ionescu**.

†2009, nov. 13, Chișinău – 10 ani de la moartea **prof. dr. Nicolae Eșanu** (n. 1941, mai 9, Corjenți-Briceni)

Profesor la Catedra de Histologie a Facultății de Medicină Generală Preclinică (2003); rector interimar al Universității de Stat de Medicină și Farmacie „*Nicolae Testemițeanu*”; a primit mai multe titluri și medalii pentru cei 43 de ani de activitate științifică și astăzi o aulă din Universitate îi poartă numele [28].

†2014, nov. 13, Chișinău – 5 ani de la moartea **prof. dr. Vasile Anestiadi** (n. 1928, mai 4, com. Sărătenii Vechi, Orhei)

Absolvent al Facultății de Medicină din Chișinău (1951); asistent (1955-1958); șef al Catedrei de Patomorfologie; prorector (1962-1963); rector al Institutului de Stat de Medicină din Chișinău (1963-1986); șef al laboratorului de patologie (1986-1991); din 1991 director al Centrului Științific de Patobiologie al Academiei de Științe a Moldovei. Prof. V. Anestiadi este cunoscut a fi „*fondatorul Școlii științifice de patomorfologie din țară, în domeniile patobiologiei și*

biogerontologiei, în care a relevat teoria aterosclerozei incipiente”.

Academicianul V. Anestiadi are un număr impresionant de lucrări științifice (700), de monografii (40) și peste 100 de discipoli care îi continuă opera „*de dezvoltare și perfecționare a învățământului superior medical din țară*”. În paralel cu funcțiile amintite a îndeplinit și președinția Consiliilor Societăților Medicale de Știință, de Patologie, de Cardiologie și de Gerontologie din Republica Moldova [29].

ANIVERSĂRI

1849, oct. 1, Craiova – 180 de ani de la nașterea **dr. Ion Surpățeanu** (†1878, martie 14, Ocnele Mari, Vâlcea)

Studii: liceul la Craiova; Școala Națională de Medicină și Farmacie din București (1866); Doctoratul la Torino (1871); licențiat în medicină. Profesează la Drăgășani, Calafat, Curtea de Argeș, Rm. Vâlcea și Ocnele Mari.

În timpul Războiului de Independență este numit medic de batalion cls. I la Regimentul 2 Dorobanți, la batalionul 2; a luat parte la luptele de la Plevna, remarcându-se prin abnegație și curaj, dar îmbolnăvindu-se cu câteva zile înainte de căderea Plevnei, este evacuat în țară; după însănătoșire s-a ocupat de îngrijirea prizonierilor turci bolnavi la Ocnele Mari; controlează tifosul exantematic, care îi va provoca moartea; decorat cu „*Virtutea Militară*” de aur și ordinul rus „*Sf. Stanislav*”, cls. a III-a [30].

1879, nov. 16, Cernăuți – 140 ani de la nașterea medicului poet și prozator bucovinean **Nicu Dracea (Dracinschi)** (†1923, dec. 16, Cernăuți)

FIGURA 17. Prof. dr. Nicolae Eșanu (1941-2009)

FIGURA 18. Prof. dr. Vasile Anestiadi (1928-2014)

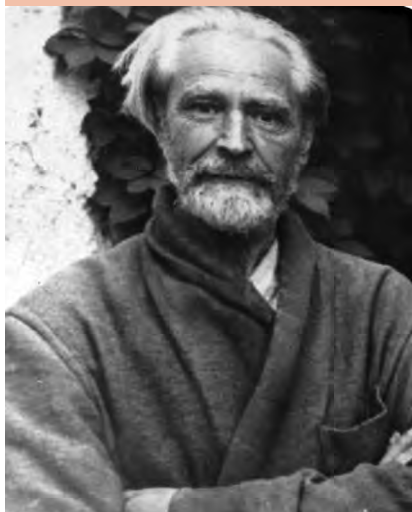

FIGURA 19. Dr. Vasile Voiculescu (1884-1963)

FIGURA 20. Dr. Mihail Borzov (1899-1983)

A absolvit Facultatea de Medicină din Viena (1903); doctorat la Viena; medic primar la Cernăuți, Câmpulung Moldovenesc, Rădăuți, Iacobeni și Vatra Dornei; dotat cu forță de muncă și dăruire este numit inspector general sanitar al Bucovinei (1922-1923), contribuind la organizarea unităților spitalicești din această provincie. Biografii contemporani l-au numit „om cu dăruire pentru pacienții săi trăind mai puțin pentru sine” (dr. Isidor Bodea).

„Medic al terenului”, traversând țara în lung și-n lat pentru a organiza lupta cu epidemiile de tifos exantematic, de scarlatină și TBC, dr. N. Dracea, istovit fizic și bolnav de inimă, a continuat să muncească: „Nu mai departe decât astă toamnă (1922), atins de un reumatism acut și torturat de febră, a pornit pe drumuri grele, în ajutorul bolnavilor, cu toate protestele familiei și ale medicilor”. Sprijinit de ambele brațe ținea totuși să plece la birou ori să-și facă orele (preda lecții la Școala de agenți sanitari). În continuare dr. I. Bodea a spus: „a trebuit să-l punem cu forța în pat, pe care i-a fost dat să nu-l mai părăsească”; „A fost însă fatal ca omul jertfei, chiar pe patul suferinței, dr. Dracea să ceară dosarele și să le revizuiască în cele din urmă: iscălitura sa pe acte o dădu cu o zi înaintede a se stinge” (Leca Morariu). În „Glasul Bucovinei”, ian. 1924 Romulus Cândea a scris: „Medicul și poetul N. Dracea a murit după o lungă și grea suferință de o boală pe care a disprețuit-o fără întrerupere”; considerat de E. Lovinescu ca fiind „cel mai reprezentativ din generația poezilor semănătoriști din Bucovina”; a fost condus de la Cernăuți cu un tren mortuar la gara Burdujeni, de o mare de oameni, pacienții săi din întreaga Bucovină, care l-au adorat ca pe un părinte,

înhumat în cimitirul orașului Suceava (24 dec.) „istovit de lupta cu epidemiile de tifos exantematic și scarlatină din timpul războiului și de după” [31].

ANIVERSAREA MEDICULUI POET ȘI SCRIITOR ISIHAST...

1884, oct. 13, Pârscov, Buzău - 135 ani de la nașterea medicului „fără de arginți” **Vasile Voiculescu** (intrat în eternitatea eternității la 27 apr. 1963, București).

O mărturisire a uimirii nestinse în fața frumuseții, bogăției și originalității versurilor și prozei scriitorului martir, cel care a fost condamnat la temniță grea în perioada 1958-2 mai 1962, rămân și aceste evocări.

De ce a fost închis? Pentru vina de a fi scris cu un condei înmuiat în focul unei inspirații care nu putea fi decât de origine divină!

După reîntoarcerea din închisoare, a mai îndurat câteva luni de suferință histrionică, trăindu-și moartea, ca în nuvela „Moarte amânată”. În el trebuie să vedem pe cel pentru care „moartea era o sârbătoare” compensatorie pentru marea-i suferință fizică:

„Misterioasa carne se face duh în noi”. Prin versuri ca acestea, el își semnase actul de eternitate: „Sunt mai bătrân ca moartea: născut mai înainte ca stricătoarea-i umbră să fi intrat în lume”. Un aforism ca acesta „Mă sprijin în condei ca un toiag”, rămâne să-l înțelegem pe poetul care ne-a lăsat „iubirea un duh ce nu se schimbă” [32].

1899, nov. 7, Togul-Kuznețk, Gubernia Tomsk (Rusia) – 120 ani de la nașterea **dr. Mihail Borzov** (†1983, Odesa)

Studiile primare și secundare le-a urmat pe lângă Seminarul Teologic

din Tomsk; student la medicină, „în timpul războiului civil a lucrat ca sanitar-felcer și ajutor de medic la Spitalul militar din Tomsk“.

În anul **1924** a terminat Facultatea de Medicină la Universitatea din orașul Baku, Azerbaidjan. Specializat în boli dermato-venerice va activa în Centrele acestei specialități la Baku, Samarkand și Tașkent. Aici va fi numit director al noului Institut de Cercetări Științifice în Venerologie și Dermatologie din Uzbekistan (1927).

La Chișinău este numit în funcția de Șef al Catedrei de boli dermato-venerice („fiind fondatorul acesteia“) la Institutul de Stat de Medicină (1946).

Profesorul dr. Mihail Borzov este numit decan („primul“) al Institutului de Stat de Medicină din Chișinău (1947-1951) și în anii următori (până în **1959**, când la catedra disciplinei o numește pe dr. Ludmila Bogaceova, distins discipol), ocupă mai multe funcții în instituturile de cercetare și perfecționare, elaborând lucrări de specialitate dintre care o valoroasă monografie „Afecțiuni limitrofe în chirurgie și dermatologie“.

În perioada **1959-1975** a fost șef al Catedrei de boli dermato-venerice la Institutul de Medicină „N. I. Pirogov“, perioadă care încheie o prodigioasă activitate în Școala de dermato-venerologie al cărui fondator a fost [33].

1914, nov. 29, Manzov-Tighina – 105 ani de la nașterea **dr. Natalia Gheorghiu** (†2001, feb. 5, Chișinău)

A început Facultatea de Medicină din București (1940) dar în timpul războiului a urmat Facultatea de Medicină din Chișinău, pe care a terminat-o în 1947; medic chirurg, conferențiar la Catedra de Chirurgie

a Institutului de Stat de Medicină din Chișinău (1951-1960).

În anul 1957, din inițiativa sa, se deschide prima Clinică de chirurgie pediatrică din Chișinău, iar din 1960 este numită șef de Catedră chirurgie și ortopedie pediatrică până în 1986; prorector (1963-1969). Din 18 nov. **2004** a fost creată Asociația chirurgilor pediatri „Academician Natalia Gheorghiu“ [34].

„MAMA CHIMIOTERAPIEI“

1919, Harlem (100 ani) – S-a născut **Jane Cooke Wright**, medic oncolog dintr-o familie de medici: „bunicul ei a fost primul bărbat de culoare care a absolvit Școala de Medicină de la Yale“ iar tatăl ei, și el un medic renumit, „a înființat Fundația pentru Cercetarea Cancerului de la Spitalul Harlem“.

În anul 1945 Jane C. Wright a absolvit Colegiul Medical din New-York și s-a angajat la Spitalul din Harlem, unde a început cercetarea cancerului alături de tatăl său. După moartea acestuia (1952), Jane, la vârsta de 33 de ani, a devenit directoarea Centrului de cercetare și membru fondator al Societății Americane de Oncologie Clinică (ASCO), decan la Colegiul Medical din New-York și prima femeie președinte al Societății de Cancer din New-York. Contribuția sa în știința oncologiei a fost prin „inventica tehnicilor de chimioterapie și a modurilor de testare a medicamentelor și de tratare a tumorilor greu accesibile“ [35].

1924, nov. 12, com. Mădârjac, jud. Iași – 95 ani de la nașterea **dr. Alexandru C. Pavel** (†1981, mai 9, Suceava)

A studiat medicina la Iași și după absolvire (1950) a fost încadrat în

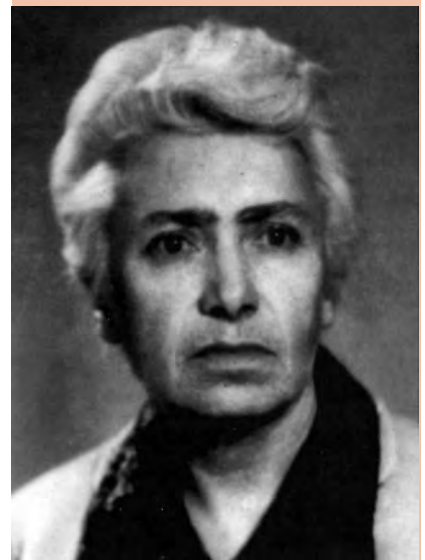

FIGURA 21. Dr. Natalia Gheorghiu (1914-2001)

FIGURA 22. Dr. Alexandru C. Pavel (1924-1981)

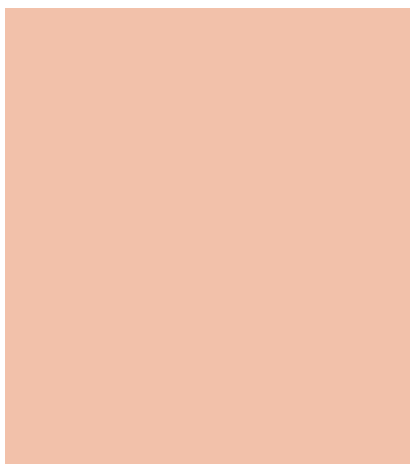

FIGURA 23. Dr. Gurie Coșciug (1927-2013)

FIGURA 24. Prof. dr. Leonid Cobăleanski (1939-1994)

comuna Râșca, Fălticeni la Dispensarul forestier, unde a înființat și primul staționar de adulți pentru muncitorii din zonă.

1954 – Este numit medic consultant-interne la Spitalul unificat din Fălticeni; a urmat la Cluj, un curs de perfecționare de 5 luni în medicina internă, condus de prof. dr. Iuliu Hațieganu, pe care l-a absolvit cu calificativul „*Foarte bine*” (1956).

1958 – Este transferat la Secția de medicină internă a Spitalului jud. Suceava; a urmat un curs de perfecționare în medicina internă-stenoza mitrală, la Clinica medicală a Spitalului „*Colțea*” din București, condusă de cardiologul prof. dr. Bazil Theodorescu; urmează mai multe cursuri de perfecționare după care se văd și rezultatele: obține titlul de doctor în științe medicale (1974) și de medic primar interne (1978). A avut o activitate susținută în cadrul USSM, fiind secretar al filialei pentru secția de medicină internă (1961-1973) și apoi secretar al secției de medicină generală. În bibliografia sa se pot găsi peste 150 de broșuri de educație sanitară, pentru toate bolile și cazurile de medicină internă, publicate în periodicele medico-chirurgicale ale Societății de Medici și Naturaliști din Iași. La vârsta de 56 ani se stinge din viață, în timp ce consulta un bolnav (el însuși suferea încă din copilărie de o afecțiune cardiacă) [36].

1924, oct. 17, Stoicani-Soroca – 95 ani de la nașterea **dr. Gurie Coșciug** (†2013, feb. 3, Chișinău)

Profesor universitar, patriarh al oncologiei, creator al școlii basarabene de chirurgie oncologică-președinte al Societății

Științifice Practice a oncologilor din Republica Moldova [37].

ANIVERSĂRI-COMEMORĂRI

1879, nov. 18, sat Costești, Botoșani – 140 ani de la naștere și 60 de ani de la decesul **Prof. univ. dr. Iacob Iacobovici** de la Fac. de Medicină din Cluj (†1959, oct. 29, București) – „*Părintele chirurgiei românești*”

Din prodigioasa sa activitate științifică, constând din 240 lucrări, cităm „*La technique de la phrénectomie et de la reséction de la première côte dans le traitement chirurgical de la tuberculose pulmonaire*”, Bull. Méd. Acad. Chir., 30 I 1926, Paris [38].

1894, Cernăuți – 1974, Ierusalim - 125 ani de la naștere și 45 de ani de la decesul **dr. Iacob Landau** (†1974 la Ierusalim)

Absolvent al Facultății de medicină din Viena; se specializează în oftalmologie și timp de doi ani (1943-1944) ocupă funcția de medic șef al secției de oftalmologie și director al Spitalului Evreiesc din Cernăuți; emigrează în Israel (1944) unde ajunge profesor la Universitatea din Ierusalim, catedra de oftalmologie; a decedat în 1974 la Ierusalim [39].

1939, oct. 29, Baraboi-Rășcani (Dondușcheni) – 80 ani de la naștere și 25 de ani de la decesul **prof. dr. Leonid Cobăleanski** (†1994, dec. 8, Chișinău)

Savant de renume, „*Om emerit*” al Republicii Moldova, rector al Universității de Stat de Medicină „*Nicolae Testemițeanu*” (1991-1994) [40].

BIBLIOGRAFIE

1. Iftimovici R. *Întâmplări ciudate din istoria medicinei*. Ed. Curtea Veche, București, 2019, p. 124-127;
2. Vătămanu N. *Dohtori și pățimași (până la 1800)*. Ed. Științifică, Buc., 1974, p. 64;
3. Maria-Gabriela Suliman, Antoaneta Marinescu Lucasciuc. *Medicul Ioan Molnar Piuaru (1749-1815) Savantul apicultor*. Galenus, nr. 122, sept. 2018, 61-63;
4. Jiga TC. *Norme de organizare și control în farmaciile din Brașov (1600-1848)*, în vol. „Din tradițiile medicinei și ale educației sanitare. Studii și note”, Sub redacția dr. G. Brătescu. Ed. Medicală, București, 1978, p. 76-77;
5. Samarian P. *Medicina și farmacia în trecutul românesc. Vol. III, Asistența publică în trecutul românesc până la 1834*. Editura „Bucovina”, București, 1938, p. 421;
6. Antoaneta Lucasciuc. *Doctorul fără urme: Dimitrie Ioan Marcu*, Viața Medicală nr. 31, 2 aug. 2013, p. 11;
7. Crăinicianu Gh., *Literatura medicală românească. Biografii și bibliografie*, Edițiunea Academiei Române, București, 1907, p. 21-23;
8. Maria-Gabriela Suliman, Antoaneta Marinescu Lucasciuc. *Medici bucovineni cu studii europene (I)*. Galenus nr. 129, mai 2019, 69-72;
9. Crăinicianu Gh. *Literatura medicală românească. Biografii și bibliografie*. Edițiunea Academiei Române, București, 1907, p. 283;
10. *Dicționar cronologic de medicină și farmacie*, sub îngrijirea dr. G. Brătescu. Ed. științifică și enciclopedică, București, 1975;
11. Dim. R. Rosetti. *Dicționarul Contimporanilor*. Editura Lito-Tipografie «Populara», București, 1897, p. 16;
12. Crăinicianu Gh. *Literatura medicală românească. Biografii și bibliografie*. Edițiunea Academiei Române, București, 1907, p. 23-24;
13. Priboi NR. *Lecturi dintr-un secol alert*. Ed. Viața Medicală Românească, București, 2008, p. 198-199;
14. Mircea-Ioan Popa. *Izbândă deplină*. Viața Medicală nr. 42, 19 oct. 2018, p. 4;
15. Priboi NR. *Lecturi dintr-un secol alert*, Ed. Viața Medicală Românească, București, 2008, p. 16;
16. Ibidem, p. 17;
17. Ibidem, p. 18;
18. Iftimovici R. *Întâmplări ciudate din istoria medicinei*. Ed. Curtea Veche, București, 2019, p. 353;
19. Mihaela Niță. *Ziua mondială a prematurității*. Galenus nr. 105, dec. 2016, p. 73;
20. Antoaneta Marinescu Lucasciuc, Maria-Gabriela Suliman. *Medici militari bucovineni și traseele lor istorice*. AMFOR, București, 27 nov. 2015;
21. Maria-Gabriela Suliman, Antoaneta Marinescu Lucasciuc. *Medici bucovineni cu studii europene (I)*. Galenus nr. 129, mai 2019, 69-72;
22. Weller C. Wells. *Dicționar Bailliere de Nursing* (I ediție în lb. română, traducere Gabriela Bococ). Ed. SO PRINT, București, 1999, p. 3;
23. Agregat dr. Ion Jianu, dr. Traian Netta. *Monografia sanitară a T-Severinului și Mehedințului 1833-1933*. Ed. Cartea Românească București, 1933, p. 255-257;
24. Nandriș T. *Medici bucovineni*, mss. 1974;
25. Covalciuc Dumitru. *Mic dicționar de medici români din Bucovina*. Ed. Mușatinii, Suceava, 2012, p. 99;
26. Maria-Gabriela Suliman, Antoaneta Marinescu Lucasciuc, *Medici bucovineni cu studii europene (V)*, Galenus nr. 133, oct. 2019, 71-72;
27. Colectiv de autori, responsabil de ediție Ababii I., coordonator Grosu I. *Aleea savanților și medicilor iluștri* (bilingvă română-engleză). Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițeanu” din Republica Moldova, Chișinău, 2016, p. 134-135;
28. Ibidem, p. 66-67;
29. Ibidem, p. 22-24;
30. *Dicționar al personalităților din Dolj, Repere spirituale românești*. Craiova, 1999, p. 315;
31. Covalciuc D. *Mic dicționar de medici români din Bucovina*. Ed. Mușatinii Suceava, 2012, p. 15;
32. Mihailide M. *Dicționar al medicilor scriitori și publiciști*. Ed. Viața Medicală Românească, 2003, p. 287;
33. Colectiv de autori, responsabil de ediție Ababii I., coordonator Grosu I. *Aleea savanților și medicilor iluștri* (bilingvă română-engleză). Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițeanu” din Republica Moldova, Chișinău, 2016, p. 38-40;
34. Ibidem, p. 78-79;
35. Rachel Ignatofsky. *Femei în știință*. Ed. Nemira, 2018, p. 76-77;
36. Satco E. *Personalități bucovinene*, vol. IX. Ed. Biblioteca I.G. Sbiera, Suceava, 1999, p. 300-302;
37. Colectiv de autori, responsabil de ediție Ababii I., coordonator Grosu I. *Aleea savanților și medicilor iluștri* (bilingvă română-engleză). Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițeanu” din Republica Moldova, Chișinău, 2016, p. 54-55;
38. *Enciclopedia marilor personalități din istoria, știința și cultura românească de-a lungul timpului*. Editura Geneze, 1999, vol. II, (G-N), p. 120-122;
39. Mircea Irimescu. *Universitari bucovineni în lumea întreagă. Israel*. Mesager bucovinean, Anul XIV (serie nouă), nr. 2 (54) 2017, p. 44;
40. Colectiv de autori, responsabil de ediție Ababii I., coordonator Grosu I. *Aleea savanților și medicilor iluștri* (bilingvă română-engleză). Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițeanu” din Republica Moldova, Chișinău, 2016, p. 46-47.